

Activitat econòmica

Els comptes anuals s'han elaborat d'acord amb les normes establertes en la resolució de la Generalitat de Catalunya de 3 de maig de 1999, per la qual s'aprova el Pla especial de comptabilitat pública per a les universitats públiques catalanes amb l'objecte de mostrar la imatge fidel de la situació econòmicopatrimonial de la Universitat de Barcelona.

A la memòria s'amplien i expliquen els aspectes més significatius de la gestió econòmica de l'exercici i de la informació recollida en els comptes anuals. S'inclou tota la informació relativa a l'activitat de l'entitat recollida en el seu pressupost i en la gestió del seu patrimoni. Queden fora de l'abast d'aquest informe les operacions, béns, drets i obligacions de les diverses fundacions i empreses participades.

Anàlisi de la situació

De l'anàlisi de la informació recollida en els comptes anuals i en la Memòria de l'exercici 2009 se'n desprenen les conclusions exposades a continuació.

Equilibri pressupostari

L'exercici 2009 s'ha tancat amb un superàvit pressupostari de 238 milers d'euros, per tant la conclusió obvia és que per aquest exercici els ingressos pressupostaris han estat suficients per cobrir la despesa pressupostària. S'ha tancat doncs amb equilibri tot i el dèficit inicial de 14 milions, recollit sota l'epígraf de subvenció extraordinària, amb el que es va aprovar. Aquesta diferència entre el pressupost definitiu i l'inicial es ve produint en els darrers exercicis ja que en una situació de dèficit històric acumulat és aconsellable ser prudent amb les previsions d'ingressos i restrictius en la modificació dels ingressos extraordinaris durant l'execució.

Els elements claus que han permès el bon resultat d'enguany han estat

Per la banda dels ingressos:

- El bon comportament de la matrícula
- Els ingressos extraordinaris procedents de la Generalitat de Catalunya que han superat inclús el dèficit per la no distribució del 100% d'objectius de l'acord del 2006. En concret la compensació ha vingut pels fons de PROFOR, la liquidació definitiva del finançament per objectius del 2008 i les subvencions per a cofinançaments de personal docent com ara Serra Hunter i el programa I3.
- Els drets per overheads de recerca que han superat la previsió inicial en 1,7 milions d'euros, tot i que en els darreres exercicis s'ha vingut revisant a l'alça donat el bon comportament dels darrers anys.
- Els ingressos de serveis que han superat la previsió inicial que s'havia revisat a la baixa en el moment d'elaborar el pressupost per la incidència de la crisi.
- Els ingressos extraordinaris procedents del grup.

Per la banda de les despeses:

- L'endarreriment en l'execució de partides i la política d'incorporació de romanents que finança part de les despeses de l'exercici amb romanents de l'anterior i permet deixar un romanent de crèdit que finançarà les de l'exercici següent. Aquesta incorporació de romanents que, en principi, semblaria contradictòria amb la política de contenció de la despesa, té un efecte estalvi que ajuda en la contenció. D'una banda, les unitats que de saber que perdran els estalvis tendrien a l'esgotament del crèdit al final d'exercici i es malbaratarien recursos i d'una altra prefereixen estalviar per poder invertir en infraestructures i accions amb una visió més a llarg termini.

La matrícula dels ensenyaments homologats ha incrementat en el seu conjunt 1,7 milions respecte el 2008 donant un superàvit de 3,7 milions sobre la previsió inicial. Els increments s'han produït tant en els cicles formatius postgraduats com en els de grau.

L'increment dels ingressos en formació de tercer cicle o de postgrau es deu a una major demanda degut a la crisi econòmica. D'una banda els joves no tenen accés al mercat de treball i opten per seguir estudiant i d'una altra per un reciclatge de les persones en atur. Aquest efecte s'ha notat sobretot en la demanda dels màsters oficials de postgrau. L'efecte substitució que havien de tenir els màsters sobre el doctorat no es produeix a la velocitat prevista. Mentre que els ingressos per postgraus oficials han crescut significativament en els darrers anys, la pèrdua en la matrícula de doctorat es produeix més gradualment.

En canvi l'increment del primer cicle es produeix per l'efecte "avançament de l'ingrés" ja que el preu mitjà del crèdit dels nous graus és un 33% superior al crèdit de les antigues titulacions. Aquest major preu del crèdit obeeix al cobrir el gap existent entre els 300 crèdits de la majoria de titulacions actuals als 240 dels nous graus. A mig termini però aquest increment tendirà a diluir-se ja que només ha estat un avançament. També respecte el grau s'ha observat una contenció en la pèrdua d'alumnes.

Els ingressos dels ensenyaments no homologats només han augmentat 0,5 milions. Aquest increment s'ha produït en la partida dels cursos d'idiomes i no tant en els postgraus propis on el preu no regulat comporta una barrera d'entrada per a la gent a l'atur. Dos fets significatius han tingut lloc en aquest tancament, un d'extraordinari amb el cobrament del drets de marca dels cursos de postgrau impartits per IL3 en exercicis anteriors i la desaparició del CAP amb un ingrés de 1,2 milions d'euros destinats a cobrir integrament les despeses de formació associades, produint-se doncs una disminució paral·lela de les despeses.

En conjunt els ingressos per prestació de serveis han caigut en 0,7 milions d'euros respecte els ingressos del 2008, però aquesta disminució no ha comportat un dèficit, ans el contrari, ja que s'havia previst, en el moment de pressupostar, un ajust encara més gran de la demanda de serveis. A més també han tingut un resultat positiu les partides de recuperació de consums i tributs que han acabat donant un superàvit total de 1,9 M€.

En l'apartat de les subvencions corrents de la Generalitat, destacar que el total de recursos liquidats de la Generalitat per finançament global, model i objectius, ha incrementat respecte el 2008 en 22,6 milions. En el moment d'elaborar el pressupost les previsions van ser superiors al liquidat en 8,7 milions ja que la hipòtesi de treball és que la Generalitat també complia l'acord de govern d'octubre de 2006 en finançament per objectius. En aquesta partida s'ha tingut un dèficit de 8,7 milions que s'ha pogut compensar amb ingressos extraordinaris no previstos com el PROFOR i el finançament de programes de personal docent, Serra Hunter i I3. Ara bé, aquests ingressos s'han de considerar des d'una perspectiva d'extraordinarietat ja que el PROFOR, tal i com ve manifestant la GC en els darrers exercicis, s'acabarà integrant en el total de recursos que es distribueixen per objectius de recerca. En el cas que aquests recursos passessin a formar part del total a distribuir per objectius, la UB podria perdre 1,5 milions ja que el pes relatiu és menor que en els barems que ara s'utilitzen per distribuir PROFOR.

Els romanents de crèdit continguts en el quadre 3.2. no han comportat estalvis significatius, tret de la partida destinada a la RLT que no s'ha executat i l'acció social de la que només s'ha formalitzat una part. La resta de romanents procedeixen en la majoria d'ingressos del darrer trimestre o d'incorporacions de romanents d'exercicis anteriors (veure quadre 3.1. " Modificacions de crèdit") que han permès finançar les anul·lacions de drets, provisionades d'aquesta forma i d'incorporar la provisió de les factures pendents de rebre i imputar a final d'exercici.

El signe negatiu dels índexs de solvència i d'estalvi posen de manifest que, malgrat que s'ha tancat amb equilibri pressupostari, s'està encara en una situació de dèficit històric. Aquest dèficit en el 2009 ha disminuït respecte al del 2008, situant-se en 81,9 milions d'euros. Enguany però, vistes les correccions valoratives dels informes de la sindicatura pels exercicis 2006 i 2007 s'ha incorporat la partida de factures pendents d'imputar al pressupost segons les informacions que es disposen a tancament i una provisió per les pendents de rebre. Per tant, el resultat i el romanent estan corregits per donar una imatge més fidel. La disminució sobre el romanent genèric és de 3,3 milions d'euros.

La Universitat presenta sempre uns elevats índexs de modificació de pressupost ja que més del 25% del seu pressupost es correspon a la resolució de convocatòries competitives de recursos atorgades per altres ens, ja sigui per a projectes de recerca, per infraestructures o per personal dedicat a la recerca que fan difícil la previsió inicial. També, la incorporació de romanents és elevada donada la incidència de l'afectació dels recursos vinculats a una programació dels ensenyaments no homologats entre dos exercicis, uns projectes de recerca d'abast pluriennal, unes categories finançades de personal per a la recerca que no sempre s'incorporen a principi de l'exercici, retards d'execució en les inversions i una acció conservadora d'estalvis per evitar l'efecte "esgotar el crèdit abans que perdre'l".

El menor grau d'execució del pressupost de despeses respecte al d'ingressos es deu també a les inversions, els projectes de recerca i els ensenyaments no homologats. Els primers per tenir una durada superior a l'exercici i en els ensenyaments no homologats perquè no hi ha una coincidència entre any acadèmic i exercici econòmic.

En referència el grau de compliment de pagaments i cobraments, aquest no presenta el mateix ritme, sobretot pel retard en el cobrament de les subvencions i ajuts per a la

recerca i infraestructures atorgades per la Generalitat de Catalunya, obligant a la Universitat a haver de recórrer a pòlisses de crèdit en moments de tensions de tresoreria que, fins ara, sempre es cancel·len a final d'exercici. El total del deute pendent de cobrament de la Generalitat ascendia a 31 desembre del 2009 a un total 51,3 milions d'euros, dels quals 13,9 milions són anteriors al 2008. Aquest ritme de cobrament no presenta, vistes les darreres notícies, signes de millora ans el contrari. A més, les subvencions del Ministeri és possible que no es cobrin tan puntualment com fins ara.

El recurs a pòlisses de tresoreria incideixen negativament sobre l'índex de càrrega financera. El bon comportament d'aquest índex, amb valors inferiors al 2008 es deu a la baixada del tipus d'interès de referència. En canvi l'índex de càrrega financera total anirà augmentant a mesura que vencin els temps de carència de les inversions finançats amb les convocatòries d'ajuts a parcs i infraestructures del ministeri en modalitat de préstec.

Per tipus de pressupost, el resultat de les operacions no financeres, presenta un saldo positiu de 30 milions. Un cop ajustat amb les desviacions de finançament, aquest saldo de les operacions corrents queda amb 28 milions. Aquest saldo positiu ha permès finançar l'adequació de les instal·lacions i accions de recerca que, un cop ajustades les desviacions, presenten un dèficit de 27 milions. La universitat inverteix en infraestructures i recerca una part del seus recursos corrents ja sigui en l'adquisició dels fons bibliogràfics que en el 2009 ha comportat una inversió de prop de 6 milions d'euros, petit equipament informàtic, audiovisual i científic o els cofinançaments de recerca de certes convocatòries com ara d'infraestructura, etc.

Com a conclusió podem dir que l'exercici s'ha tancat amb superàvit, però alguns dels fets que han permès aquest són de caràcter extraordinari i un altre es deu a la ajust en resultat de la despesa finançada amb romanent de tresoreria, ja que les unitats tendeixen a imputar les factures primer els romanents incorporats que, de no existir, provocarien una despesa de pressupost corrent. Com no es pot assegurar que els ingressos extraordinaris es tornin a produir en els exercicis següents no es pot concloure que hem arribat a un equilibri pressupostari sostenible. Així els ingressos per overheads d'I+D d'exercicis anteriors, la compensació per la tancada de Bolonya i el permís d'ocupació del servei d'esports no es tindran enguany. Això suposarà uns 2,1 milions euros menys d'ingressos. Tanmateix, altres que podrien mantenir-se un parell d'anys acabaran per desaparèixer a mig termini. Són els fons Profor que s'acabaran integrant en el volum de recursos a distribuir per objectius i la compensació pel lloguer de l'edifici de Còrsega. També els estalvis en les despeses d'acció social s'aniran reduint ja que estan establertes per conveni en un 0,5% de la massa salarial i encara no s'ha assolit aquest nivell. Això pot suposar en conjunt una pèrdua de 2,4 milions a mig termini.

Equilibri econòmicfinancer

El resultat de l'exercici 2009 presenta un benefici de 3,8 milions, tot i que si considerem el resultat d'explotació aquest és de 17 milions d'euros (veure quadre 1.2 "Resultat econòmicopatrimonial de l'exercici"). La disminució del resultat de 14 milions a 3,8 es deu a la caiguda dels ingressos extraordinaris i no a un pitjor comportament del marge de gestió. De fet, els ingressos de gestió han incrementat en un 5% mentre que les

despeses ho han fet en un 4%. Aquestes variacions en valors absoluts han suposat un increment dels ingressos de gestió en 28 milions mentre que les despeses només ho han fet en 21 milions.

Si comparem el resultat d'explotació del 2008 i del 2009, aquest ha millorat en 12,4 milions d'euros, principalment per la millora en les subvencions rebudes i en els ingressos dels serveis. Per contra, no hi ha hagut millora en la relació de la transferència global versus les despeses capítol 1. S'haurà de veure però com queden afectades les dues magnituds després de les retallades aprovades pel govern de la Generalitat en el DECRET LLEI 3/2010, de 29 de maig, de mesures urgents de contenció de la despesa i en matèria fiscal per a la reducció del dèficit públic.

L'anàlisi dels fets que han conduït a l'equilibri financer en el resultat econòmic patrimonial són anàlogues a les pressupostàries. Tot i fer l'advertència que malgrat el resultat positiu dels darrers exercicis aquest no està consolidat i no és suficient per cobrir les pèrdues dels anteriors. A més el nivell de despesa, tret de les partides afectades pel decret, es veuran incrementades per la pujada de l'IVA a partir del juny que afectarà a tota la despesa de docència ja que no es deduïble, les despeses derivades per l'entrada en funcionament del campus de Torribera, les despeses associades als nous projectes informàtics, la consolidació de l'acció social i la nova oferta de graus.

Grau de finançament

Encara que les subvencions de la Generalitat han augmentat respecte el 2008, aquest finançament no està consolidat i per tant no assegura un finançament de les despeses consolidades. Si considerem el total liquidat per model sense incloure el finançament per objectius ni altres subvencions com el fons PROFOR aquest grau ha disminuït en gairebé un punt respecte el 2008 passant de 93,3% al 92,4%. Per tant, el grau de finançament que es deriva de l'actual model és insuficient per les necessitats de la Universitat de Barcelona de mantenir-se el nivell de despesa actual de personal. A més la universitat va perdent molt lentament pes relatiu respecte els altres universitats en els indicadors que determinen les subvencions bàsica i fixa no uniforme. Per tant urgeix que s'apliquin mesures de racionalització dels recursos, sobretot docents i de personal d'administració i servei. S'han d'impulsar polítiques que permetin la reassignació dels recursos sense augmentar-ne el cost. També, encara d'incidència menor però significativa ja que afecta a les partides del capítol 2 i 6 excepte la recerca, en xifres del 2009 suposaria un increment de 1,4 milions d'euros.

Els principals àmbit on la universitat és puntera amb recerca requereix d'unes necessitats d'infraestructures cada cop més costoses d'adquirir i mantenir, havent-ne de destinar cada cop més recursos. A més, la disminució dels pressupostos estatals i autonòmics provocarà una disminució dels fons atorgats amb model subvenció substituint-los pels models de préstec que comportaran, en cas d'acudir-ne la Universitat, un trasllat de costos a exercicis futurs.

El procés d'adaptació a Bolonya, malgrat el que falsament proposen les administracions estatal i autònoma, no està sent a cost zero com s'està apuntant, si més no durant el període de transició i posada en marxa de la nova oferta acadèmica. A més caldria un

plantejament dels actuals models de finançament interns de les unitats considerant aquest nou entorn i analitzant on recauen els nous costos per tal de reassignar més eficientment els recursos.

El Pla de Finançament per a la millora de les Universitats Públiques Catalanes aprovat el 10 d'octubre del 2006 va néixer amb la idea d'aportar nous recursos pel conjunt del Sistema Universitari a partir del 2007. El deficitari model de finançament per Catalunya fins l'acord en el juliol del 2009 i l'actual crisi econòmica ha comportat que, fins ara no es compleixi el calendari previst produint-se un ajornament. S'haurà de veure si aquesta serà una de les partides afectades per la retallada de la Generalitat. De produir-se la retallada complicaria l'equilibri pressupostari ja que aquests recursos a la pràctica s'han vist absorbits pels increments de les despeses de personal en bona part per acords aliens a la Universitat, així com la regularització de la precarietat laboral dels contractes temporals. La millora del finançament vinculat a objectius comporta un major finançament per la Universitat però aquesta si vol obtenir majors recursos haurà de millorar la seva competitivitat sobretot en rendiment acadèmic i en certes àrees de recerca.

Grau de liquiditat i tresoreria

Durant l'exercici 2009 s'han produït menors tensions de tresoreria que l'any anterior. La Universitat ha recorregut al finançament via pòlisses de crèdit a curt termini per fer front a les necessitats de pagament, principalment en els mesos de juliol, agost i setembre. Aquestes tensions de tresoreria són per la incidència del dèficit estructural sobre els recursos que, de moment, es sostenible en tresoreria per un menor grau d'execució de les despeses afectades executades, recerca i inversions, sobre els ingressos, tal i com es recull en els 114 milions classificats com a romanent afectat en el quadre 2.2. "Estat del romanent de tresoreria".

Igual que es ve produint en els darrers exercicis, la forta entrada de fons per a la recerca les darreres setmanes de desembre junt amb el cobrament de deutes de la Generalitat han permès tancar l'exercici amb un saldo de tresoreria elevat i cancel·lar la pòlissa de crèdit disposada. El coeficient mig al llarg de l'exercici es situaria a nivells més baixos en comptes del 0,53 de final d'exercici.